

Verslag workshop Scoremethodiek Waterlabel

datum: 23 mei 2018
locatie: Het Waterschapshuis, Amersfoort
project: Waterlabelonderzoek
onderwerp: Workshop Scoremethodiek Waterlabel

Aanwezigen

Rob van der Velde (dagvoorzitter, WaterMAAT); Hendrik-Jan Teekens (Gemeente Enschede); Hanny Vrieswijk (Gemeente Pijnacker-Nootdorp); Marilinde van Doorn (Hoogheemraadschap van Delfland); Elijan Bes (tot 16.00, Gemeente Rotterdam); Jorik Chen (Waternet); Bert Palsma (STOWA); Ton Beenen (RIONED); Simon van Damme (Gemeente Leidschendam-Voorburg); Karel Bruin-Baerts (Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier); Marcel Tirion (vanaf 13.30, Gemeente Den Haag); Wytze Schuurmans (Nelen & Schuurmans); Lieke Coppens (Nelen & Schuurmans); Jelmer Roosjen (notulen, Nelen & Schuurmans)

Introductie

Bert Palsma opent de workshop om 13:00 uur en heet iedereen welkom. Hij zegt dat STOWA en Rioned het belangrijk vinden dat het fundament van de scoremethodiek van het Waterlabel goed en weloverwogen is, dit los gezien van de verschillende toepassingen die het waterlabel kent. De deskundigheid, de vaardigheid en de kennis van de aanwezigen vandaag is nodig om hierin stappen te gaan zetten. Als voorbeeld wordt het bandenlabel gebruikt: het is goed om ons te realiseren dat groepen deskundigen zelfs weken hebben gewerkt aan de totstandkoming van een gedegen onderbouwing hiervan.

Rob van der Velde licht het programma toe. Wat is het Waterlabel nou eigenlijk: 'hetgene wat je teweeg brengt in je omgeving'. Als het regent op jouw dak of kavel, dan krijg je een G-label als je alles doorvoert naar de riolering en/of de straat. Je krijgt een A-label als je geen impact levert op de waterhuishouding in de openbare ruimte. Helder krijgen wat daar tussenin zit, is de opgave van vandaag. Rob legt in het eerste blok stellingen voor waar je eens of oneens mee bent, waarin niet zozeer de stellingname, maar de argumenten van belang zijn.

Blok 1 – Stellingenronde

De gegeven argumenten tijdens de workshop, waren niet altijd volledig vrij van gevoelens en meningen. Deze zijn in deze samenvatting geprobeerd zo veel als mogelijk achterwege te laten.

Stelling 1

Situatie: Bij het berekenen van een waterlabel spelen veel aspecten een rol. Je hebt nauwkeurige inventarisaties en hydraulische berekeningen nodig om het goed te doen.

Stelling: Laat die inventarisaties en berekeningen maar achterwege, want het draait vooral om de communicatie, om mensen in beweging te krijgen iets te doen met hun hemelwater.

Eens: 54%, Oneens: 46%

Argumenten oneens:

- Een cijfermatige onderbouwing zorgt voor vertrouwen in het instrument; de methodiek moet logisch te verklaren zijn voor de gebruiker
  - Je krijgt bij het creëren van vertrouwen vaak maar één kans: zodra het waterlabel landelijk onder de aandacht wordt gebracht, moet het daarom voldoende inhoudelijk fundament hebben
- Een slechte cijfermatige onderbouwing van de scoremethodiek wekt misschien een scheef beeld in de hand over de effectiviteit van maatregelen met als gevolg dat mensen minder effectieve maatregelen nemen

Argumenten eens:

- Om mensen positief te stimuleren mag het zo zijn dat er met makkelijke stappen tot een beter label te komen is
- Eenvoud en eenduidigheid is belangrijker, want daarmee kan het beter worden begrepen door de doelgroep
- Om mensen bewust te maken en in beweging te krijgen moet het goed zijn maar heb je geen exacte cijfers nodig
- Nauwkeurigere inventarisaties kunnen het doel voorbij schieten en maken het waterlabel niet per se een betrouwbaarder instrument.
- De gewenste mate van onderbouwing heeft alles te maken met het doel; de vraag is wat het doel is en wat we goed genoeg vinden qua onderbouwing

Stelling 2

Situatie 2: Je kunt een waterlabel toekennen aan een gebouw of aan een kavel met daarop bijvoorbeeld een woning met een losse schuur en losse carport.

Stelling 2: Kies voor een waterlabel per gebouw, dus soms meerdere labels per kavel, dat is zuiverder dan één vaag grijs label per kavel.

Eens: 9%, Oneens: 91%

Argumenten oneens:

- De oplossing wordt ook vaak naast het gebouw gevonden (zoals een regenton of een groene tuin).
- Een perceeleigenaar heeft dan meerdere waterlabels en dat maakt het complex.

Argumenten eens:

- Per gebouw of per tuin, in kleine stukken, is zuiverder. Dan zie je wat er per onderdeel nog te verbeteren valt.
- Op een kavel met meerdere gebouwen met verschillende bewoners krijg je onderling competitie en drive (doe jij al mee?). Bij een gedeeld dak is een apart label niet mogelijk; daar deel je een label en moet je samenwerken om die omhoog te krijgen.
- Bij kavels met een groene tuin en een relatief klein huis, krijgt men een hoog label terwijl je weinig aan je dak doet.

Stelling 3

Situatie 3: In een diepe kleipolder zonder veel sloten kun je minder doen dan op hoge droge zandgrond.

Stelling 3: Hanteer maatwerk per gemeente zodat je in zo'n polder toch een goed label kunt scoren door een andere formule of puntentelling.

Eens: 0%, Oneens: 100%

Opmerking: Gedurende de discussie liep men over en veranderde dit naar 45% 'Eens' en 55% 'Oneens'.

Argumenten oneens:

- Objectieve scoremethodiek o.b.v. gerealiseerd effect is onhaalbaar.
- Uniforme methode voor heel Nederland is makkelijker te hanteren.
- Het is prima om uniforme scoringsmethode voor de inspanning te hanteren, als je bij de advisering over maatregelen maar maatwerk levert.
- Het doel van het waterlabel is meer regenwater opvangen op privaat terrein, dus dan ben ik geïnteresseerd in de nuance van het effect van maatregelen.

Argumenten eens:

- Het doel van het waterlabel is communicatie en mensen stimuleren, dus dan moet iemand die zijn best doet kunnen scoren.
- Als je heffing wil linken aan het waterlabel, dan is het het voor belastingen belangrijk om maatwerk te leveren.

Stelling 4

Situatie 4: Mensen willen zich graag extra mooi voordoen, dus gesjoemel met een label ligt voor de hand.

Stelling 4: Zorg dat gemeenten of waterschappen strenge controles uitoefenen op ingevulde maatregelen en verkregen labels.

Eens: 50%, Oneens: 50%

Argumenten oneens:

- Er bestaan geen regels hiervoor, dus er valt niets te controleren.
- Met strenge controles verspreid je een negatieve toon van wantrouwen en dat moet je niet willen want dat stuit op verzet
- Controleren moet samenhangen met consequenties die verbonden zijn aan het waterlabel en die zijn er niet.

Argumenten eens:

- Als het gaat om communicatie, dan maak je de waarde van het waterlabel juist duidelijk door te controleren.
- Als je mensen wilt stimuleren en beroep doen op hun discipline, dan is het goed om op z'n minst het gevoel te geven alsof iemand mee kijkt.
- Een voorbeeld vna bovenstaande is dat iemand zijn waterlabel moet bijwerken als voorwaarde om subsidie of korting te krijgen.
- Mensen vinden het vervelend als andere mensen vals zouden kunnen spelen. Er moet een instantie in het leven worden geroepen waar mensen met klachten terecht kunnen hieromtrent.

Stelling 5

Situatie 5: Je kunt je bij de formule of puntentelling voor een waterlabel richten op een extreme bui of een forse bui of een jaargemiddelde.

Stelling 5: Richt je met het label op de jaarlijkse afvoer want bij extreme buien is er toch geen houden aan.

Eens: 50%, Oneens: 50%

Argumenten oneens:

- Met het waterlabel wil je juist mensen ervan bewust maken dat de buien extremer worden.
- Het probleem is juist met piekbuien omdat het rioolstelsel er slecht tegen kan, dat willen we oplossen.
- Afvoer van neerslag op jaarbasis spreekt niet tot de verbeelding voor de meeste mensen, extreme buien wel.

Argumenten eens:

- Het waterschap wil afvoer naar de zuivering op jaarbasis zoveel mogelijk teurgdringen en wil stimuleren dat inwoners meer regenwater vasthouden op eigen kavel.
- Als je teveel naar extremen gaat kijken, dan zijn de maatregelen overgewaardeerd in de huidige waterlabel scoremethodiek
- De verwachting van het Waterlabel mag niet zijn dat dit alle problemen afvangt, want iedereen waterlabel A betekent nu eenmaal niet altijd minder wateroverlast.
- Als wij als overheid ook geen rekening kunnen houden met een extreme bui, dan kunnen we dat ook niet van een particulier verwachten.

Stelling 6

Situatie 6: Mensen voelen zich gewaardeerd als je hun regenton of tegeltuintje reeds beloont, maar als deskundige weet je dat het geen zoden aan de dijk zet.

Stelling 6: Natuurlijk moet je alles belonen en desnoods doe je na enkele jaren een nieuwe formule in je model die strenger is, dus een voortschrijdend model.

Eens: 67%, Oneens: 33%

Argumenten oneens:

- Wanneer je in de loop van de tijd een verandering gaat doorvoeren, dan tast dat de waarde en geloofwaardigheid aan.
- Het is flauwekul om zonder meer alles te belonen. Laat zien wat zin en onzin is van maatregelen.

Argumenten eens:

- Met kleine beloningen stimuleer je mensen te groeien in hun waterbewustzijn
- Ik wil aan de keukentafel komen bij G-labels omdat daar nog winst te behalen valt qua bewustwording. Bij de hogere labels wordt het pas serieus wat er qua maatregelen gaat plaatsvinden.
- Inflatie van het label is nuttig voor het verhogen van ambities qua opvang van regenwater te in de toekomst.

Stelling 7

Situatie 7: Je kunt het waterlabel in principe gebruiken als basis voor subsidies of korting op de rioolheffing.

Stelling 7: Ja leuk, dat wordt net zo'n succes als het dubbeltje voor de plastic tasjes.

Eens: 83%, Oneens: 17%

Argumenten oneens:

- Korting werkt niet, het is de beleving van iets moois hebben of iets goeds doen.
- Bestuurlijk is er weinig draagvlak om te reguleren.

Argumenten eens:

- Zodra er een beïnvloedbaar deel is in de kosten die je maakt, ga je daarin ander gedrag vertonen (bewijs is afvalscheidingsproject Diftar in Enschede, waar je per gewicht restafval betaalt)
- Noem het geen taks, maar bijvoorbeeld een korting of subsidie

Blok 2 – Eigen ontwerp scoremethodiek waterlabel

Rob van der Velde introduceert de volgende opdracht, waarin men in groepen de scoremethodiek van het waterlabel gaan ontwerpen zoals die er volgens hen uit moet zien. De scoremethodiek kan vervolgens worden getest op de drie voorbeeldkavels van Rob, Lieke en Ria.

De posters zijn te vinden in de bijlage.

Toelichting op methodiek – Groep 1 (Wytze & Marcel)

Uitgangspunten:

We willen de scoremethodiek eenvoudig houden; geen ingewikkelde formules. Het waterlabel raakt namelijk aan meer thema's dan water vasthouden puur vanwege vermindering wateroverlast en minder regenwater naar de zuivering. Denk hierbij aan hittestress en ecologie. Met het waterlabel wil je de mogelijkheid hebben om in bredere zin naar de behoeftes en mogelijke meerwaarden voor een gebied.

Toelichting scoremethodiek:

De indeling A-G is aangehouden. Er is versimpeld weergegeven hoe je stap voor stap tot een hoger label komt. Een G-label betekent geen maatregelen genomen, een F-label betekent dat je een regenton neergezet hebt, bij een E-label heb je niet alleen een regenton maar ook een groene voortuin.

Het blijft nadenken met betrekking tot de misfits. Heb ik dan een slecht label als ik net niet helemaal voldoe aan de eisen voor het voldoende label? Als we nu al meenemen: je moet 60 mm kunnen bergen om een A-label te hebben dan maakt dat alle lagere scores veel minder relevant.

Toelichting op methodiek – Groep 2 (Lieke & Jorik (en Elijan, reeds vertrokken))

Uitgangspunten:

Eenduidigheid is goed voor de communicatie, maar toch moet je maatwerk leveren. Het doel is water bergen en wateroverlast terugdringen. Dan richt je je op de waterberging per kavel. Type riolering wordt bewust niet meegenomen omdat we focussen op wat men afwentelt vanaf het perceel, ongeacht of het naar het riool of de straat gaat. Geen onderscheid tussen voor- en achtertuin om het eenvoudig te houden. Bij een A-label kan je kavel 40-60 mm bergen (precieze hoeveelheid nader te bepalen). Een label erbij scoren is in het begin nog eenvoudig, maar wordt naarmate je een hoger label wilt scoren uitdagender. De waardering voor je inspanning zwakt dus af naarmate je meer maatregelen hebt genomen.

Toelichting scoremethodiek:

Je berekent hoeveel je kan bergen op je kavel en deelt dat door het aantal kuubs dat benodigd is ($m^2 \times 60$ mm). Deze kuubs kan je makkelijk gaan verdelen over je maatregelen. Voorbeeld: voor de stap van een C-label naar een B-label heb ik $2 m^3$ extra te bergen, dus dan heb ik vijf regentonnen nodig. Infiltratie is daarin wat lastiger, want dit kan je zelf minder makkelijk bepalen. Een toeltje met aannames voor parameters zoals infiltratiecapaciteit, kan hier wellicht uitkomst in bieden. Voor de kenners kunnen de parameters aangepast worden. De interface blijft eenvoudig: je hoeft alleen aan te geven wat voor maatregel je hebt, dan wordt op de achtergrond het bijbehorende volume berekend. Aannames hierin zijn indien gewenst aan te passen.

Toelichting op methodiek – Groep 3 (Hendrikjan, Bert & Karel)

Uitgangspunten:

Stel een label op per kavel. We hanteren een berging van 20 mm voor label A. Geen extreme buien, want daarin ben je ook afhankelijk van de gemeente. Advisering in de maatregelen en niet in de formule. Stelsel wel of niet meenemen, daar kan de bewoner niks in doen net zoals dat je aan een kleigrond niks kan doen.

Toelichting scoremethodiek:

Je krijgt een verhaal als je zegt dat mensen 20 mm afvangen en niet bijdragen aan schade. Een eerste stap mag makkelijk zijn, zodat je snel resultaat krijgt. Een slecht label moet uitdagen, maar een A-label moet betekenen dat je het zeer goed hebt gedaan. Het idee kan ook zijn dat je de latere stappen wat meer subsidie krijgt en uiteindelijk 20 mm kan bergen.

Toelichting op methodiek – Groep 4 (Marilinde, Simon & Hanny)

Uitgangspunten:

Ook wij beoordelen per kavel en willen alles belonen, dus zowel geveltuin als een regenton. Je moet mikken op 20-30 mm in 48 uur. Het afvangen van extremen kan je niet verwachten. Inflatie van het waterlabel is wel mogelijk wat ons betreft. Oppervlakte bepaling moet kunnen aan de hand van bijvoorbeeld GIS-tools. Als maatregelen zien we bijvoorbeeld een groen dak.

Toelichting scoremethodiek:

Gemiddeld label voor de regio vergelijken met jouw eigen label zorgt voor competitie. In onze methodiek willen we kinderen ook mee laten denken en ze de ouders laten stimuleren dat ze ingrepen doen: *'hebben wij al een waterlabel?'*. We hebben een druppelmeter bedacht met het idee dat als je meer druppels hebt, je meer berging en afvoer van neerslag op perceel gerealiseerd hebt. Dit kan je dan ook makkelijk uitbreiden met meer druppels (inflatie). Deze manier (voorlichting aan kinderen) dwingt je ook om makkelijk te denken en het simpel te houden, waar het aan de achterkant natuurlijk wel ingewikkeld kan zijn.

Afsluiting

Bert Palsma sluit af en dankt iedereen voor zijn of haar bijdrage. Op 26 september 2018 vindt een tweede waterlabelworkshop plaats. Hier ligt een concept scoremethodiek voor het waterlabel klaar en het zou goed zijn als iedereen hierbij aanwezig kan zijn om hier dan met een frisse blik hier nogmaals over te discussieren. STOWA en RIONED blijven zich vasthouden aan een gedegen onderbouwing van het waterlabel. Bert hoopt, denkt en verwacht dat er voor de onderbouwing nog wel een rol zal blijven. Bert onderschrijft nogmaals het nut van deze sessie, aangezien dit de boel goed op een rijtje zet.

Bijlage

Blok 2 – Eigen ontwerp scoremethodiek waterlabel

Groep 1 (Wytze & Marcel)

Wijgangspunten voor score.

- simpele som/formule/plaatje.
- hitte stress / ecologie / vetijn / water naar rivier / water afvoer / water.
- KAVEL. (klein) 20 mm
- B. subsidie eventueel geografisch differentiëren.
- WATERLABEL = groen label van het kavel.
- Mog. evolueren naar A+, A++, A+++ techniek / kosten

groen dak => 15 mm beslag.
regenton > 400 liter
groen = 80% van het opp. vergroend.
geen trim = 100% punten
Regenton = +1 label.

Groep 2 (Lieke, Jorik & Elijan)

Uitgangspunten

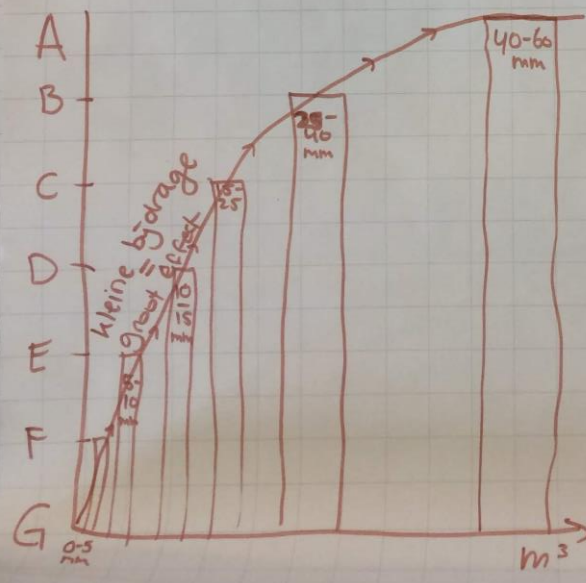
- doel = meer water bergen en zo waterverlies terugdringen!
- label per kavel
- universele formule
- kleine maatregelen bij laag label snelle 'sprong omhoog'
- extreme bui (ergens tussen 40-60 mm 'bergijng' = A)
- strenger? Misschien na langere tijd (bijv. na 10 jaar)
- inflatie? $\checkmark$! geen riolerings-type
- 1) input = dakopp. (BAG), tuinopp. (BGT), inschatting grondwater (worst case) $\times$ groen opp. (luchtfoto)
- 2) bergingsvolume beschikbaar op kavel $\rightarrow$ rekenhulp?

Berekening

liter per kavel nodig ($m^2 \times mm$)

liter berging gerealiseerd op kavel ($\frac{m^3}{m^2}$)

Scoremethodiek

Groep 3 (Hendrikjan, Bert & Karel)

* Per kavel

- * bui 8 "19,8 mm/20 mm" ↑ Wateropstraat GEEN Extreme bui
- * Gemengd / Gescheiden stelsel ? }
* Grondsoort. → Maahtwerk Achteraf }
- * bij 80% 1/4 opgave is die 20mm gehaald → Publieke opgave

Kavel: 100m²: .... m² Verhard
..... m² Niet Verhard
(Niet Verhard = Niet Afvoerend)
m² Verhard: Reductie .... m² (%)

- * 1^e stap moet makkelijk, A moet wel haalbaar zijn.
- * Een vouching aan de 'bovenkant' 1/4 systeem wateroverlast label?

Vraag hoe wateren we groen in de tuin?

- * Hoe waardeer je de voortuin van Rob? Sterker belonen
" " " " " " Ria
- * Minder dan 30% van totaal van je voortuin = 1 score.
of getript: ←
- * Minder dan 40% van je achtertuin = 1 score.
of getript: ←

Groep 4 (Marilinde, Simon & Hanny)

maatwerk
gemiddelde label/postcode

Per Kavel

Universeel

Alles belonen

Jaarbasis

Inflatie mogelijk : ± 80 mm
A+ = zilver / A++ goud

oppervlakte kavel - woning - bijgebouwen - groen - verhard-h2o

maatregelen:

- groen dak $\leftarrow$ types... - optie : x ℓ/m^2
- Wsthouden $\leftarrow$
  - schutting : x liter
  - regenham
  - overig
- bergen $\leftarrow$
  - halfverharding = waterdoorlatend m^2
  - infiltratieve kappen in m^2
  - vijver m^2
  - overig

competitie =
vergelijk type woning in postcode gebied.

STAPLES

A		50 - 60 mm
B		40 - 50 mm
C		30 - 40 mm
D		20 - 30 mm 24 uur
E		10 - 20 mm
F		0 - 10 mm
G		0 mm